

АДЧУЦЬ СЯБЕ ПЕРШАДРУКАРОМ...

*(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)*

Каб цалкам адчуць энергетыку горада, трэба пабываць на тутэйшым Мсціслаўскім фэсце, а потым вярнуцца іншым разам. І не мае значэння, якая гэта будзе пара года. Я, напрыклад, выбрала пачатак вясны. Калі вакол яшчэ шэра, сумна і не надта ўтульна. Але калі душа шукае прыгод і хочацца памянча абстаноўку, трэба ехаць. Я адразу ж паставіла мэту нарэшце ўважліва вывучыць калекцыю мясцовага гісторыка-археалагічнага музея, даведацца, як выглядае ў будны дзень Замкавая гара з яе драўлянымі пабудовамі, наведаць Кармеліцкі касцёл Успення Божай маці, старадаўнія праваслаўныя храмы з іх цудатворнымі абразамі. Добра яшчэ, што ўсе гэтыя славутасці знаходзяцца, лічы, у адным месцы — у цэнтральнай частцы горада. Але для чалавека, які прыедзе сюды ўпершыню, усё ж такі добра будзе трымаць пад рукой карту Мсціслава. На жаль, у тутэйшых крамах я яе не знайшла. Таму раю адразу, як толькі прыбудзеце на аўтастанцыю, сфатаграфавачь планіроўку горада, што размешчана на стэндзе. Дзякуй тым, хто здагадаўся гэта зрабіць. Дарэчы, такі прыклад можна браць іншым на ўзбраенне. Асабліва калі горад маленькі і, як кажуць мясцовыя жыхары, там няма чаго паглядзець.

ГІСТОРЫЯ Ў ЭКСПАНАТАХ

Дарогу да гісторыка-археалагічнага музея ў Мсціславе знайсці проста, у крайнім выпадку яе вам падкажа любы гараджанін. Панядзелак — не самы прыдатны дзень для актыўнага наведвання музея, хоць адміністрацыя працуе. І калі я з'явілася на парозе, мяне з задавальненнем прынялі. Можна было сэканоміць на экскурсіі і самастойна пахадзіць па залах, але ж гэта нецікава. Тым больш што 2 рублі 40 капеек — не такія вялікія грошы. Галоўны захавальнік Юлія Харальцова — сама, дарэчы, ураджэнка гэтага горада — цэлую гадзіну з захапленнем расказвала пра мінулае і сучаснае Мсціслава. Першае ўпамінанне пра яго адносіцца да 1135 года, але горад існаваў і раней, кажа яна. Яго заснаваў Расціслаў Мсціслававіч — унук Уладзіміра Мамаха — і назваў у гонар свайго

Рыцары, зробленыя рукамі сапраўднага майстра Аляксандра ПАПОВА.

соліды і грошы часоў ВКЛ і Рэчы Паспалітай.

ДЗЕ ВЫКЛАДАЛІ КОЛАС І ГАРЭЦКІ

Мсціслаў наогул заўсёды быў прагрэсіўным горадам. Шмат яго ўраджэнцаў сталі вядомымі на ўвесь свет. Жыхары ганарацца сваім славытым земляком Пятром Мсціслаўцам. Тым самым, які разам з Іванам Фёдаравым надрукаваў у Маскве першую кнігу на рускай мове «Апостал». Мсціслаў — адзін з нямногіх райцэнтраў, дзе перад райвыканкамам замест помніка правадыру рэвалюцыі стаіць скульптура першадрукару. У музеі ёсць зроблены пад даўніну друкарскі станок XVI стагоддзя, і тут дазваляюць турыстам адчуць сябе Пятром Мсціслаўцам — зрабіць на памяць адбітак на паперы.

У горадзе існавалі жаночая і мужчынская гімназіі. У 20-я гады мінулага стагоддзя ў мужчынскай гімназіі размяшчаўся педагогічны тэхнікум, дзе выкладалі Якуб Колас і Максім Гарэцкі. Зараз будынак зачынены па прычыне яго аварыйнага стану. Перад закрыццём тут размяшчалася 1-я гарадская школа.

Дарэчы, ахвотныя могуць здзейсніць вандроўку не толькі па музеі, але і па горадзе. І даведацца яшчэ шмат чаго карыснага пра тутэйшыя аб'екты. Танней гэта зрабіць у складзе групы, але не адмовяць нават аднаму чалавек. Каштуе экскурсія 9 рублёў. Заадно будзе нагода ацаніць памеры таго няшчасця, якое адбылося не так даўно з адным з найпрыгажэйшых будынкаў гора-

да — касцёлам езуіцкага калегіума. Абрынулася адна з яго сцен, і зараз ідзе збор грошай, каб выратаваць гэты ўнікальны помнік даўніны. Планаецца, што частка сродкаў ад абласнога суботніка будзе накіравана менавіта на яго аднаўленне.

А яшчэ, калі будзе магчымасць, абавязкова наведайце сабор Аляксандра Неўскага. Там знаходзяцца часткі мошчаў гэтага святога і Матроны Маскоўскай. А яшчэ там ёсць ікона Расціслава — заснавальніка Мсціслава. Ён быў далучаны да ліку святых як міратворац. За час яго праўлення не было ніводнай вайны, што ў Сярэднявеччы лічылася вялікай рэдкасцю. І яшчэ вельмі цікавая акалічнасць. У саборы ёсць цудатворная ікона Іверскай Божай Маці. Там расказалі, што яе быццам падараваў храму апошні рускі цар Мікалай II.

МУЗЕЙ ПАЧЫНАЕЦЦА З ЛЕСВІЦЫ

Вывучаць гісторыю ў Мсціславе можна па гістарычных малюнках, якія зрабілі на бетоннай агароджы сваёй установы выхаванцы Мсціслаўскага дзяржаўнага будаўнічага каледжа. Апошні, дарэчы, заслугоўвае, каб пра яго расказаць асобна. Пачула ад мясцовых, што там знаходзіцца ўнікальны музей. Не спадзявалася, што мяне прымуць, але пайшла. І мяне, турыстку, не толькі прынялі, але нават правялі экскурсію. Экспанатаў у музеі так шмат, што сёлета тут збіраюцца адкрыць яшчэ адну залу.

У вытокаў музея стаяў гісторык Уладзімір Шылянкоў, яго справу працягнулі выкладчыкі Ганна і Барыс Панцялеевы. Сам будынак, дзе размешчаны экспазіцыі, адносіцца да першай паловы XIX стагоддзя. Нават лесвіца, якая вядзе на другі паверх, арыгінальная. І прыступкі, і поручні — металічныя. Некаторыя балясіны ад часу прыйшлі ў непрадатнасць, і таленавітыя навучэнцы пад кіраўніцтвам майстра Аляксандра Папова зрабілі новыя. Заўважыць розніцу немагчыма. Хоць старадаўнія былі літыя, а новыя — звараны. Калі ўбачыце на адной з цэнтральных вуліц фігуры рыцараў, ведайце — гэта справа рук Аляксандра Паўлавіча. Яго металічныя скульптуры можна сустрэць і ў іншых кутках горада.

А музей раю наведаць усім. Акрамя вельмі цікавай залы па гісторыі гэ-

тай навучальнай установы, тут ёсць яшчэ вялікая калекцыя прадметаў быту мсціслаўскага краю. І рэчы сустракаюцца па-сапраўднаму ўнікальныя.

У СЭРЦЫ МСЦІСЛАВА

Замкавая гара — гэта тое самае месца, дзе пачыналася жыццё слаўнага горада. Дзякуючы магілёўскім археолагам сёння любы ахвотны можа паглядзець тут частку бруку XI—XII стагоддзяў і знаходкі, якія былі зробленыя падчас раскопак. Усё гэта размешчана пад дахам, каб надвор'е не сапсавала ўнікальныя кавалачак даўніны. Тым, хто збіраецца гэта ўбачыць, трэба звяртацца ў гісторыка-археалагічны музей. Бо раскоп, які вежа-данжон знаходзяцца на замку. Але можна проста пагуляць па тэрыторыі. З верасня па красавік уваход на Замкавую гару адкрыты з 10 гадзін раніцы да 17.00. У летні час — да 22.00. З гары можна спусціцца да сакральнай святыні горада — кагальнага калодзежа. Вельмі прыгожае намоленнае месца. Тут б'юць чыстыя, як сляза, крыніцы і ёсць магчымасць акунуцца ў купель. Час у такіх умовах ляціць непрыкметна. Не паспела агляннуцца, як брамы замкавай крэпасці ўжо зачыніліся. Прыйшлося вяртацца ў горад іншым шляхам. Але тым, хто не ведае мясцовасці, трэба ўсё ж такі пільна сачыць за гадзіннікам.

ЦЭННІК ВАНДРОЎКІ

Тое, што Мсціслаў прывабны для турыстаў, — гэта безумоўна. Пры вялікім жаданні сюды можна дабрацца без праблем. З Магілёва ў будны дзень з аўтавакзала курсіруе некалькі маршрутаў. Чыгункі ў Мсціславе, на жаль, няма. Бліжні населены пункт, да якога можна дабрацца на цягніку, — аграгарадок Ходасы, ад якога каля 20 кіламетраў да Мсціслава. На афіцыйным сайце райвыканкама ёсць тэлефоны тутэйшай гасцініцы з аднаменнай назвай «Мсціслаў». Яна знаходзіцца ў цэнтры горада. За аднамесны нумар мне прыйшлося аддаць 21 рубель. Шчыра кажучы, свае лепшыя часы гасцініца бачыла даўно, таму відавочна мае патрэбу ў рамонце.

Цяпер што датычыцца харчавання. У горадзе ёсць сімпатычныя кавярні, але сціплы перакус там можа каштаваць каля 5 рублёў. У рэстаране «Віхра» нават атрымалася паснедаць танней. Порцыя бульбяных аладак, напрыклад, каштавала каля 2 рублёў, што нават танней, чым у кавярні.

Было вялікае жаданне з'ездзіць у Пустынскі манастыр, што за 10 кіламетраў ад горада. Але, на жаль, з аўтастанцыі туды аўтобусы не ходзяць — нерэнтабельны маршрут. Можна скарыстацца таксі, але толькі ў адзін бок дарога абыдзецца ў 10 рублёў. І столькі ж назад. Ёсць магчымасць даехаць на аўтобусе да Малой Багацькаўкі, радзімы нашага славутага пісьменніка Максіма Гарэцкага. Але, каб наведаць мясцовы музей, трэба спачатку дамовіцца са спецыялістамі раённага гісторыка-архітэктурнага музея. Не пашкадуеце.

Паўную суму выдаткавала на сувеніры. Вельмі раю наведаць тутэйшы Дом рамёстваў, дарогу ў які падкажа любы жыхар. Выбар там сапраўды вялікі, шмат сувеніраў з беларускай сімволікай. Асабіста я купіла сабе талерку з выявай Кармеліцкага касцёла за 6 рублёў. Павесіла на сцяну і люблюся. Да чаго ж прыгожа!

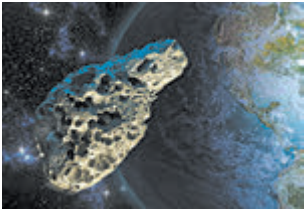
Вандравала Нэлі ЗІГУЛЯ.

■ Касмічныя падзеі

ЁН ПРАЛЯЦЕЎ ПОБАЧ...

Астраномы заўважылі буйны астэроід, які размінуўся з Зямлёй усяго за 21 гадзіну да магчымай сустрэчы

Як паведамляе партал space.com, у нядзелю міма Зямлі праляцеў даволі буйны астэроід памерам з футбольнае поле. Самае цікавае ў гэтай навіне тое, што астраномы NASA, якія працуюць у абсерваторыі ў Арызоне, выявілі гэты астэроід усяго толькі за некалькі гадзін да таго, як ён праляцеў міма нашай планеты, што чарговы раз сведчыць на карысць неабходнасці развіцця нашых сістэм планетарнай бяспекі.

Праз усяго 21 гадзіну з моманту выяўлення астэроід 2018 GE3 наблізіўся на вельмі дыскамфортную (прынамсі, з псіхалагічнага пункту гледжання) адлегласць ад нашай планеты. З хуткасцю прыблізна 106 000 кіламетраў за гадзіну касмічная глыба пранеслася на адлегласці, роўнай палове дыстанцыі паміж Зямлёй і Месяцам. Па зямных мерках гэта, вядома, не так уражвае, аднак па касмічных... Напэўна, у момант назірання за ім па спінах астраномаў не раз прабег халадок, асабліва калі ўлічыць памеры гэтага аб'екта. Яны больш паходзяць на памеры вялізнага супермаркета. Па папярэдніх падліках, шырыня яго можа складаць ад 65 да 100 метраў, гэта значыць ён прыкладна ў 3,6 раза большы за аб'ект, што выбухнуў над сібірскай тайгой у 1908 годзе.

Цалкам нескладана ўявіць, якія наступствы нас чакалі б, калі б астэроід гэты «вырашыў» змяніць напрамак і накіравацца проста да Зямлі. Калі б упаў GE3 на Зямлю, гэта выклікала б не глабальныя, але рэгіянальныя разбурэнні. Цалкам магчыма, што аб'ект часткова разваліўся б пры ўваходзе ў атмасферу. Тым не менш гэта даволі буйны астэроід. Ён чарговы раз прадэманстравалі, што нават вялікія касмічныя камяні могуць здзіўляць сваім нечаканым з'яўленнем. Складанасць выяўлення астэроідаў у першую чаргу звязана з іх памерамі і нізкім альбеда (адбівальнай асаблівасцю). Акрамя таго, яны рухаюцца вельмі хутка, таму даволі складана іх адсачыць.

Сяргей КУРКАЧ